

גם בלילה ושוכבים לישון בעודם לבושים וכשנעליהם ברגליהם, ורק בלילי שבת מתירים את הקשר (מרדכי וריטב"א בשם ר"י). ויש שכתבו, שגם תלמידי חכמים קושרים את נעליהם בקשר של קיימא, אלא שאין זה 'מעשה אומן' כמו קשר של 'אושכפי' אלא 'מעשה הדיוט' הוא, ולפיכך פטורים עליו (רבינו חננאל ור"ף), ולדעתם הגמ' נקטה קשר של 'דבנן' כדוגמא בעלמא לקשר שהוא מעשה הדיוט (קרבן נתנאל ל, וראה להלן סיכום השיטות בסוגיא).

מוֹתֵר לְכַתְחִילָה בְּסִגְלָה דְּנִפְקֵי בֵּיהּ פִּי תָרִי, ומסקנת הסוגיא היא, שיש במלאכת 'קושר' ו'מתיר' שלשה סוגים, באחד חייב חטאת, בשני פטור אבל אסור, ובשלישי מותר לכתחלה. והחילוק ביניהם, יש אומרים שאם הוא קשר של קיימא שאינו קוצב זמן בדעתו להתירו ועשוי להתקיים לעולם, והוא גם כן מעשה אומן [כקשר 'אושכפי'], חייב חטאת, ואם הוא קשר של קיימא ואינו מעשה אומן [כקשר 'רבנן'], או מעשה אומן ואינו קשר של קיימא, פטור אבל אסור, ואם אינו מעשה אומן ואינו קשר של קיימא [כקשר 'בני מחוזא'], מותר לכתחלה (דעת הר"ח הר"ף והרמב"ם שבת יא-ב, כמבואר במשנ"ב שי' בהקדמה). ויש אומרים, שאינו תלוי כלל בעצם הקשר אם הוא מעשה אומן, אלא עיקר החילוק הוא, שאם הוא קשר של קיימא שדרכו שישאר כך לעולם, חייב חטאת אפילו אם הוא מעשה הדיוט, ואם אין דרכו לקושר רק לזמן, פטור אבל אסור, אפילו אם הוא מעשה הדיוט, לפי שדומה קצת לשל קיימא, ואם דרכו להתירו באותו יום [ויש אומרים בתוך שלשה ימים, ויש אומרים בתוך שבעה ימים - הובא בביאורים לעיל], מותר לכתחלה אפילו הוא מעשה אומן, שאין שם קשר עליו (דעת רש"י והרא"ש, כמבואר במשנ"ב שם).

■ **להלכה, יש שפסק כדעת הר"ח והרמב"ם** (ש"ע או"ח שיז, א) ויש שפסק כדעת רש"י והרא"ש (רמ"א שם). ולמעשה, כיון שיש אוסרים קשר אומן מדרבנן אפילו כשמתירו בו ביום, ומאחר ואין אנו בקיאים מה נקרא קשר אומן ומסתבר שכל קשר שקושרים אותו הדק היטב הוא קשר אומן, לפיכך יש להזהר בכל שני קשרים זה על זה כשקושר שני דברים, או בקשר אחד שבראש החוט, משום שקשר כזה הוא קשר חזק (רמ"א שם ומשנ"ב שם, טו).

שְׂקוּל גְּמִי לַח דְּחָזִי לְמֵאֲכַל בְּהֵמָה, ורואי לטלטול (רש"י). אבל את הרצועה עצמה שנפסקה לא היה יכול ליטול ולכורה על הסנדל, כיון שהיא מוקצה שאין עליה שם כלי משנפסקה (תוס' הגיגה כג, א). וקשירת הגמי על הסנדל אין בה איסור קושר, שאין זה קשר של קיימא, לפי שדעתו ליטלו למאכל, ועוד, שהקשר יתנתק כשתייבש הגמי (רש"י להלן קנז, ב ורש"ש שם). ויש שביאר, שבגמי לח שהוא מאכל בהמה אין כלל איסור קושר, אפילו בקשר של קיימא ואפילו הוא מעשה אומן (הגהות רעק"א או"ח שכד, ד, ובשם מהריק"ש או"ח שיז, בדעת הרמב"ם שבת י, ד). ■ **להלכה, אין להקל בקשירה במאכל בהמה, אלא בקשר שאינו של קיימא** (משנ"ב שיז, לד ושכד, יב, וכדעת הרמ"א שם, ד, ושביח אדם כתב כן גם בדעת הרמב"ם).

אָמַר לִיָּה שֶׁבְּקִיָּה, ואף שראוי לכסות בו כלי או לסמוך בו כרעי המיטה [כמבואר בגמ' לעיל (א, ס) לענין סנדל המסומן], והדיוק הוא ששברי כלים אינם מוקצים כל זמן שראויים למלאכה [כמבואר בגמ' לקמן (קכד, ב)], סנדל אין דרך להשתמש בו למלאכה אחרת, כיון שעומד לתקנו ולחזור ולנועלו, ומקצה דעתו ממנו עד שיתקנו (רשב"א וריטב"א בשם הראב"ד).

הָא אִיסוּרָא אִיקָא, מפני שפעמים מניחו קשור שבוע או שבועיים (רש"י). ומדבריו משמע, שבפחות משבוע דינו כקשר העשוי להתירו בכל יום ומותר לכתחלה (ב"י או"ח שיז). ויש שכתב, שאין כוונתו דוקא לשבוע, שאין טעם ומקור בתורה לחילוק זה, אלא כל קשר העשוי ליותר מיום אחד, אסור לקושרו לכתחלה, ומה שנקט 'שבוע' הוא משום שכך הדרך להניח קשר זה לשבוע או שבועיים (ט"ז שם, א). ויש שכתב, שבפחות משלשה ימים נחשב שעשוי להתירו בכל יום ומותר (ב"י שם, בדעת רבינו ירוחם). ■ **להלכה, יש אומרים שכל שקושרו ליותר מיום אחד, דהיינו ליותר מעשרים וארבע שעות, אסור לכתחלה, משום שדומה קצת לקשר של קיימא** (דעה ראשונה ברמ"א שם, א, וכביאור המשנ"ב שם ה' 1). ויש אומרים, שכל שמתירו בתוך שבעה ימים מותר לכתחלה, שאינו נקרא כלל של קיימא (דעה שניה ברמ"א שם, וכביאור המשנ"ב שם ה'). ולדעת הסוברים [ראה בביאורים לעיל קיא, ב ולהלן בסמוך] שכדי להתחייב צריך שיהיה הקשר 'מעשה אומן', כל קשר שהוא מעשה הדיוט מותר לקושרו גם לזמן, כל שאינו עשוי שיתקיים לעולם אלא דעתו להתירו לזמן מסוים (משנ"ב שם, ה).

וְיֵשׁ שְׁמוּתֵרִין לְכַתְחִילָה וּמַאי נִיהוּ קוֹשְׁרָת מִפְתָּחֵי חִלּוּקָה, כלומר, שיש להוסיף ללשון המשנה את המילים 'ויש שמותרין לכתחילה' על פי הכלל של 'חסורי מחסרה והכי קתני' (ר"ן על הר"ף).

מַהוּ דְתִימָא תְּרָא מִיַּיְהוּ בְּטוּלֵי מִבְּטִיל, וכיון שלא ידוע איזה מהם היא מבטלת, תיאסר לקשור את שניהם (רש"י). ויש שכתב, שאין זה משום ספק, אלא בודאי היא עושה איסור כיון שהיא קושרת את שניהם, ואם כן ממה נפשך על אחד מהם יש איסור בקשירתו (רש"ש).

קָא מְשַׁמְעֵ לָן, שמותר לה לקשור את שניהם, כיון שהם מהודקים ובודאי תתיר את שניהם כדי שתוכל לפתוח את החלוק בקלות (ריב"ן וצמח צדק על משניות). ויש שפירשו, שכיון שלפעמים היא מתירה את זה ולפעמים את זה, אם כן כל אחד מהם אינו נחשב 'קשר של קיימא' (ר"י מלונגל וחי' המיוחסים לר"ן).

הָא דְקָתְנֵי חֵיב חֲטָאת בְּדְאוּשְׁכָפִי, שכשתוחב הרצועה במנעל, קושר קשר מתוכו שלא תוכל הרצועה לצאת, והקשר קיים לעולם (רש"י). ולפי זה, הגמ' נקטה קשר של 'אושכפי' כדוגמא בעלמא לקשר של קיימא' (קרבן נתנאל ל). ויש שפירשו, שקשר של אושכפי חייב כיון שהוא גם 'קשר של קיימא' וגם 'מעשה אומן' (רבינו חננאל ור"ף).

פְּטוּר אֲבָל אִסוּר בְּדְרַבְנָן, שאינם מתירים את הקשר בנעליהם בכל יום, אלא קושרים נעליהם בקשר רפוי ועל ידי כך חולצים ונועלים את נעליהם בלי להתיר את הקשר, וקשר כזה שעומד להתקיים קצת אסור לקושרו מדרבנן. ומכל מקום אינו 'קשר של קיימא' שיהיה אסור מהתורה, לפי שבעת הטית מתירים את הקשר וחוזרים וקושרים אותו בקשר מהורק, כדי שלא ידבק המנעל בטיט וישמט מרגליו (רש"י). ושאר בני אדם, קושרים את נעליהם על דעת להתיר הקשר באותו יום, משום שקושרים את נעליהם בדוחק כדי שלא ישמט המנעל מרגליהם, לפי שהולכים בחוץ לעסקיהם כל היום (ר"י מלונגל וחי' המיוחסים לר"ן). ויש שביאר, שגם תלמידי חכמים קושרים את נעליהם בקשר הדוק, אלא שבכל ימות השבוע אינם מתירים את נעליהם, שעוסקים בתורה